

	Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer
Ink.	1991 -10- 08
Dnr.....	6231

Angående byggnadsminnesförklaring av byggnad (Societetshuset) på fastigheten Societeteten 1 i Eksjö, Eksjö kommun

LÄNSSTYRELSENS AVGÖRANDE

Länsstyrelsen förklarar enligt 3 kap 1 § lagen (1988:950) om kulturminnen m m (KML) byggnaden på fastigheten Societeteten 1 i Eksjö, Eksjö kommun för byggnadsminne.

Länsstyrelsen meddelar med stöd av 3 kap 2 § samma lag följande skyddsföreskrifter.

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. I byggnadens inre får inte göras ingrepp i stomme eller ändring av rumsindelning. Södra gårdstrapphusets interiör får ej förändras.
3. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.

Enligt 3 kap 21 § samma lag gäller detta beslut omedelbart även om det överklagas.

BAKGRUND M M

F d museichefen Inger Wilin och arkitekten Jörgen Bergvall väckte i skrivelse till länsstyrelsen den 6 februari 1979 frågan om byggnadsminnesförklaring av byggnaden - det s k Societetshuset - på fastigheten Societeteten 1 i Eksjö, Eksjö kommun.

Av utredningen framgår i huvudsak följande:

Societetshuset består av fyra sammanbyggda hus kring en inbyggd gård. Huvudfasaden vetter mot Lilla Torget och mot Norra Storgatan ligger en affärs- och bostadslänga. Utmed Nygatan finns en f d stall- och förrådsbyggnad

O KME BESLUT AF9374

Postadress
551 86 Jönköping

Besöksadress
Hamngatan 4

Telefon
036-15 70 00 vx

Telefax
036-12 15 58

Postgiro
3 51 76-7

och mot grannfastigheten ligger en bostadslänga. Byggnaden är timrad och i två våningar. Längan mot Nygatan är klädd med liggande fasspontpanel. De övriga fasaderna är klädda med locklistpanel vars lister har halvrund profil. Fasaderna indelas med pilastrar. Huvudfasaden mot Lilla Torget är symmetriskt uppbyggd med frontespis. Fönstren är i torghusets bottenvåning och västra längans andra våning av tvåluftstyp med högt sittande tvärpost och horisontell spröjs i nedre bågarna. På torgfasadens andra våning är fönstren av tvåluftstyp med högt sittande tvärpost och två horisontella spröjsar i nedre bågarna. De övre lufternas rutor är igensatta på dessa fönster. Frontespisens röste har ett spröjsat lunettfönster. Västra längans butiksfönster är förstorade utan poster och spröjsar. Denna länga har även liggande tvåluftsfönster till en mezzaninvåning. Den östra längan har tvåluftsfönster med en horisontell spröjs i varje båge. Fönsteromfattningarna är profiletrade och har vattbräda uppe och nere. Ett fönsteröverstycke mot torget har fronton. Bakgårdens fönster utgör en blandning av de ovan angivna typerna. Grunden är av sten och putsad. Längorna har sadeltak täckta med falsplåt. Under takfoten finns en profilerad gesims. Fasaderna är gulmålade med vita fönster och detaljer.

Fastigheten slogs samman av två fastigheter på 1700-talet. Omkring år 1830 genomfördes en omfattande ombyggnad och offentliga nöjes- och samlingslokaler skapades i huset. Denna offentliga verksamhet pågick fram till 1860-talet. Ombyggnader i skilda delar av fastigheten har skett vid ett par tillfällen. En omfattande restaurering genomfördes 1986 - 87, varvid byggnaden utvändigt återställdes till utseendet vid sekelskiftet. Även den invändiga restaureringen har gjorts på ett pietetsfullt sätt.

Societetshuset är beläget i Eksjö stadskärna inom område av riksintresse för kulturminnesvården. Den omgivande bebyggelsen består av välbevarad trähusbebyggelse. Den medeltida stadsplanen präglar ännu området med de svängda gatorna och torgbildningen där gatorna möts.

Länsstyrelsen har den 26 juni 1988 upprättat förslag till skyddsföreskrifter, vilka godkänts av ägaren Furulund i Eksjö AB.

Byggnadsnämnden i Eksjö kommun har efter hörande av kulturnämnden tillstyrkt ansökan om byggnadsminnesförklaring och förslaget till skyddsföreskrifter.

LÄNSSTYRELSENS MOTIVERING

Enligt 3 kap 1 § KML får en byggnad som är synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde eller som ingår i ett kulturhistoriskt synnerligen märkligt bebyggelseområde förklaras för byggnadsminne av länssty-

relsen.

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet har enligt 3 kap 10 § KML rätt till ersättning av staten om skyddsföreskrifter

1. utgör hinder för rivning av en byggnad och skadan därav är betydande i förhållande till värdet av berörd del av fastigheten, eller

2. på annat sätt innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av fastigheten.

Medför skyddsföreskrifter att synnerligt men uppkommer vid användningen av fastigheten är staten, enligt samma stadgande, skyldig att lösa fastigheten om ägaren begär det.

Byggnaden på fastigheten Societeten 1 har en mycket välbevarad exteriör från mitten av 1800-talet. Huvudfasaden mot Lilla Torget utgör ett betydelsefullt och iögonfallande inslag i gatubilden, som även i övrigt präglas av trähusbebyggelse från 1800-talet. Byggnaden är intressant även genom dess tidigare funktion som nöjes- och samlingslokaler för stadens borgare. Länsstyrelsen finner på grund härav att byggnaden får anses som synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde. Därtill kommer att byggnaden ingår i den del av Eksjö stadskärna som utgör en av landets mest välbevarade stadsdelar med trähusbebyggelse, och som får betraktas som ett kulturhistoriskt synnerligen märkligt bebyggelseområde. Länsstyrelsen finner på grund av ovan anförda förhållanden att byggnaden bör förklaras för byggnadsminne.

För byggnadens bevarande skall det av länsstyrelsen den 26 juni 1988 upprättade förslaget till skyddsföreskrifter gälla. Länsstyrelsen bedömer därvid att skyddsföreskrifterna ej skall medföra ersättningsskyldighet gentemot ägaren eller innehavare av särskild rätt. Ej heller kan föreskrifterna anses medföra att synnerligt men uppkommer vid användningen av fastigheten.

ÖVRIGT

Länsstyrelsen lämnar i förekommande fall råd och anvisningar i fråga om underhållet av byggnaden.

Ändring av byggnadsminnet i strid mot meddelade skydds-föreskrifter får ske endast om det föreligger särskilda skäl för sådan ändring. Tillstånd till ändring meddelas av länsstyrelsen.

1991-09-30

221-374-89

UPPLYSNING OM HUR LÄNSSTYRELSENS BESLUT KAN ÖVERKLAGAS

Beslutet kan överklagas hos kammarrätten i Jönköping genom skrivelse till länsstyrelsen - se bilaga.

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit länsråd Bo Landholm, beslutande, avdelningsdirektör Karl Anton Anderson, länsassessor Torkel Fagerlund, länsantikvarie Per-Olof Ringquist och byrådirektör Anders Franzén, föredragande.

Bo Landholm

Anders Franzén

Kopia till:
Riksantikvarieämbetet, 2 ex (delg kvitto)
Länsmuseet
Furulund i Eksjö AB (delg kvitto)
Eksjö kommun, byggnadsnämnden + lagakraftbevis
d:o, kulturnämnden
Inskrivningsmyndigheten + lagakraftbevis
Kme